

Scherp van geest en tong

Nanne Weber 1959 - 2011

Met potlood en papier ontleeft ze de raadselen van het klimaat tot wiskundige formules. Als bèta-vrouw stond ze vaak alleen.

Frans Dijkstra

Ze was een buitenbeentje, in alle opzichten. Als kind was ze eenzaam geweest, en ongelukkig. Maar ze was goed op school, vooral in de exacte vakken. Toen ze wiskunde ging studeren, was ze een van de weinige vrouwen in dat vak. Als onderzoeker bij het KNMI kwam ze opnieuw in een mannenwereld terecht.

Als ze zich al ongemakkelijk heeft gevoeld, dan was daar niets van te merken. Anderen voelden zich eerder ongemakkelijk bij haar. Want haar geest was even scherp als haar tong. Bij haar geen gezellige babbeltjes, dat had ze nooit geleerd. Wel discussies met argumenten. En vaak ook harde oordelen. Ze spaarde anderen niet, net zomin als zichzelf. Ze deed alles met overgave, ook in haar vriendschappen.

Ze wist dat ze niet zo makkelijk in de omgang was en het verbaasde haar weleens als anderen toch graag bij haar waren. Als jonge vrouw had ze alleen korte verhoudingen gehad met andere vrouwen. Toen ze 25 jaar geleden de vrouw van haar leven ontmoette, drong dat niet meteen tot haar door. 'Hoe kan iemand mij nu leuk vinden?', bleef ze zich afvragen.

In het ouderlijk gezin in Voorburg voelde ze zich niet thuis. Haar ouders, die lang in het koloniale Indië hadden gewoond, moesten de nieuwe republiek Indonesië eind jaren vijftig verlaten. Vooral haar moeder was helemaal vergroeid geraakt met Indië en kon moeilijk aarden in Nederland. Ze had het altijd koud en bleef haar taal kruiden met Indische woorden. Haar vader begroef zich in zijn werk als jurist bij de rijksoverheid. Nanne kwam kort na hun aankomst in Nederland ter wereld, als vijfde kind.

Ze vond het kil thuis. Alles en iedereen draaide om vader. De kinderen moesten stil zijn, vriendjes waren niet welkom. In de vakanties ging Nanne naar haar grootmoeder in Ommen. Daar voelde zich wel geborgen. Later heeft ze geprobeerd met afstammingsonderzoek de familie van die grootmoeder in kaart te brengen. Zo construeerde ze voor zichzelf een familie die warmer was dan wat ze kende van thuis.

Op het gymnasium was ze opvallend goed in wiskunde, maar ook in Latijn en moderne talen. Ze wakte ontzag met haar verstand.

Aan de Vrije Universiteit in Amsterdam en later aan de Universiteit van Amsterdam ging ze wiskunde studeren. Ze deed er sterrenkunde en filosofie bij. Andere studenten keken tegen haar op, maar wisten vaak niet hoe ze met haar om konden gaan. Ze woonde in kraakpanden en bloeide op in discussies bij anarcho-feministische clubjes. In 1985 studeerde ze af, cum laude.

Ze wilde door in de wetenschap en slaagde erin een promotieplaats te krijgen bij het KNMI in De Bilt: theoretisch onderzoek naar het gedrag van golven in ondiep water. Voor haar waren die golven wiskundige formules; echt water kwam er niet aan te pas. Ze maakte haar sommen

Bij haar geen gezellige babbeltjes, dat had ze nooit geleerd. Wel discussies met argumenten. En vaak ook harde oordelen.

met potlood en papier. Waar Nanne was, daar lagen potloden. Overal en op elk moment wilde ze kunnen rekenen.

Na haar promotie kreeg ze de kans anderhalf jaar te werken bij het gerenommeerde Max Planck Instituut voor Meteorologie in Hamburg. Dat betekende wel dat ze ver weg zou zijn van haar grote liefde, Muuk.

Ze had de archeologe Muuk ter Schegget ontmoet op oudejaarsavond van 1985 bij gemeenschappelijke vrienden. Nanne was verbaasd dat Muuk alles van haar wilde weten. Ze stelde ook nog de goede vragen, vond ze. Nanne ontdeedte.

Ook in Hamburg bloeide er liefde op, maar dan voor de klimatologie. Toen ze studeerde had ze nooit gehoord van die wetenschap. De Hamburgse klimatoloog Hans von Storch opende een nieuwe wereld voor haar. Onder zijn bezielende begeleiding vond ze een prachtige mogelijkheid om de wiskunde ten dienste te stellen van belangrijke vragen.

Het broeikaseffect was al vele tientallen jaren bekend. Nieuw was de vraag of de mens er invloed op had.

En er waren nog honderden andere vragen over de wisselwerking van de atmosfeer met oceanen, bossen, bebouwing, ijskappen, zon en wat er nog meer tussen hemel en aarde staat.

Het is een enorme legpuzzel waarvan nog maar weinig stukjes op de goede plaats liggen. Voor Nanne was het wiskunde met heel veel onbekende factoren. Het is de kunst om kleine zekerheden te vinden en daarop verder te bouwen. Wetenschap moet spannend en inspirerend zijn, vond ze.

Na Hamburg kon ze weer bij het KNMI terecht. Dat was wennen, want vergeleken bij de discussie-cultuur van het Duitse instituut was het in De Bilt nogal ambtelijk.

Nanne was een van de honderdvijftig onderzoekers, maar ze vond een eigen specialisme: het klimaat van het verre verleden. Of de computerprogramma's waarmee klimatologen van tegenwoordig werken echt deugen, weten ze pas over tientallen jaren. Met wat er bekend is over klimaten van tienduizenden of zelfs miljoenen jaren geleden, kunnen weten-

schappelijke modellen op de proef worden gesteld. Het klimaat herhaalt zich nooit precies, en je kunt ook nooit twee keer in dezelfde rivier stappen, zoals Nanne graag de oude Griek Heraclitus citeerde. Maar het verleden biedt wel oefenmateriaal.

Nanne publiceerde snel en veel wetenschappelijke artikelen. Toen Muuk in 1993 een tumor in het hoofd bleek te hebben en Nanne haar verzorgde, stakte die publicatiestroom. Ze had het gevoel dat haar dat kwalijk werd genomen. Toen Muuk opknapte stortte Nanne zich weer op haar publicaties.

Ze werkte met veel onderzoekers en kreeg daardoor een goed overzicht van de klimatologie. Intern gaf ze cursussen om collega's op de hoogte brengen van de stand van zaken. Ook internationaal stond ze in aanzien: ze werd gevraagd in een commissie die een fel omstreden temperatuurgrafiek, de zogeheten hockeystick, moest controleren. Ze oordeelde dat er weinig mis mee was.

In discussies over het menselijk aandeel in de klimaatverandering

was ze wat ongeduldig. Ze gruwde ervan dat meningen belangrijker geacht werden dan echte wetenschap. Zelf had ze geen twijfel over dat menselijk aandeel, maar zekerheid, nee, goed wetenschappelijk onderzoek laat altijd ruimte voor twijfel en nieuw onderzoek, vond ze.

Ze bemoeide zich ook met de organisatie. Vrouwen in een mannelijke bèta-wereld, zoals het KNMI, moeten voor elkaar opkomen, vond ze. Ze begon een vrouwennetwerk en zat in benoemingscommissies om vrouwen op hogere posities te krijgen. Dat kon tot stevige conflicten leiden. Met de chef van de onderzoeksafdelingen, Hein Haak, kreeg ze het stevig aan de stok toen hij koos voor een mannelijke buitenstaander, terwijl een vrouw betere papieren als specialist had. Ze maakte hem bittere verwijten.

Zelf wilde ze ook hogerop en ze werd in 2001 hoofd van een tiental onderzoekers die zich bogen over de voorspelbaarheid van het klimaat. Dat werd een periode vol aanvaringen. Met haar eigenzinnigheid botste ze hard op anderen. Toen ze die baan in 2004 opgaf, had ze het moeilijk. Wetenschappelijk was ze onomstotelijk een kei, maar ze had ook invloed willen hebben.

Alles kwam goed toen de Universiteit van Utrecht haar vroeg als bijzonder hoogleraar voor één dag per week. In februari 2008 hield ze haar oratie. Met haar studenten hoopte ze net zo'n inspirerende relatie op te bouwen als de Hamburgse Hans von Storch met haar had gedaan.

Ze was trots en leek nu tevreden met haar bestaan. In haar vrije tijd genoot ze van paardrijden, samen met Muuk. Ze waren in 2009 verhuisd van de stad naar het lommerrijke Bosch en Duin, dichterbij de stalling van hun paarden. Na het avondeten gingen ze meteen naar de stal. Haar paard was dankbaar voor haar duidelijkheid en beantwoordde haar luidde onvoorwaardelijk, zonder gedoe.

Begin vorig jaar geleden kreeg ze te horen dat ze longkanker had met uitzaaiingen in de hersenen. Ze had nooit gerookt, het was iets genetisch. Net nu ze haar leven voor elkaar had, stortte alles in.

Ze probeerde nog wat te werken. In ieder geval wilde ze haar beide promovendi blijven begeleiden totdat ze niet meer kon.

Ze praatte veel met Muuk en oude vriendschappen werden hernieuwd. Ook met haar chef sprak ze over hun conflicten en de rafelranden werden hersteld. Ze las veel, onder andere boeddhistische teksten die Muuk inspireerden.

Langzaam kreeg Nanne vrede met haar situatie. "Nu ben ik klaar", zei ze. "Ik ben ergens beland dat niet beter kan. Ik begrijp dat ik nu moet gaan."

Met Pinksteren haalde ze haar laatste spullen weg uit het verlaten KNMI-gebouw. Ze hoefde niemand meer te zien.

Nanne Weber werd geboren in Den Haag op 13 april 1959. Ze stierf in Bosch en Duin op 12 augustus 2011.

Een tip voor Naschrift?

Mail het naar naschrift@trouw.nl
Of per post naar Trouw/Naschrift,
postbus 859, 1000 AW Amsterdam